

برنامه راهبردی

ترویج سواد آماری در ایران

تابستان ۱۴۰۰

شناسنامه:

نام: برنامه راهبردی ترویج سواد آماری در ایران
تهیه و تنظیم: حسین حاجی زاده
تاریخ تهیه: تابستان ۱۴۰۰
دسترسی: عادی
زبان: فارسی
تعداد صفحات: ۱۳
سفارش دهنده: انجمن آمار ایران
کلمات کلیدی: سواد آماری، چهارمین برنامه ملی آمار ایران
<p>چکیده: انجمن آمار ایران در آذر ۱۳۹۹ کارگروهی را با عنوان سواد آماری با مأموریت بررسی راهکارهای ارتقاء سواد آماری در ایران تشکیل داد. احسان بهرامی (عضو هیات علمی دانشگاه شهید بهشتی)، حسین حاجی زاده (بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران)، علی رجالی (عضو هیات علمی دانشگاه صنعتی اصفهان)، آزاده قاهری (موسسه رویان) و مهدی نقی‌خانی (پژوهشکده آمار ایران) به عنوان اعضای این کارگروه انتخاب شدند. نتیجه گفتگوهای انجام شده در کارگروه، این بود که برای ترویج سواد آماری در ایران به یک برنامه راهبردی نیاز داریم که در آن از جنبه‌های مختلف علمی و اجرایی به موضوع سواد آماری توجه شود. ابتدا باید موضوع سواد آماری به خوبی تبیین و تعریف شود و سپس زمینه مشارکت همه کارشناسان، علاقمندان و سازمان‌ها و نهادهای تولید کننده آمار فراهم گردد. در برنامه‌های ملی آمار تهیه شده در ایران، همواره بخشی از آن به ترویج سواد و فرهنگ آماری اختصاص داده شده ولی متأسفانه به دلیل نبود یک برنامه عملیاتی اقدامی صورت نگرفته است. برنامه راهبردی ترویج سواد آماری به عنوان پیوست در برنامه چهارم ملی آمار که در حال تدوین است قرار خواهد گرفت. امید است این برنامه کمک کند تا بخش سواد آماری از برنامه ملی آمار اجرایی شود. برنامه راهبردی پس از نهایی شدن، توسط انجمن آمار ایران در اختیار دبیرخانه چهارمین برنامه ملی آمار قرار می‌گیرد.</p>

فهرست

مقدمه

عنوان

اهداف

جامعه هدف

شورای ترویج سواد آماری (شورای ترویج)

وظایف و گستره عملکرد شورای ترویج

کارگروه‌های تخصصی شورای ترویج

کارگروه روش شناسی سواد آماری

کارگروه تولید محتوای سواد آماری

کارگروه گسترش سواد آماری

وظایف و گستره عملکرد کارگروه‌های تخصصی شورای ترویج

امور اداری و مالی شورای ترویج

تغییر و اصلاح

اطلاع‌رسانی فعالیت‌های ترویج سواد آماری

شبکه‌سازی برای ترویج سواد آماری

سفیران ترویج سواد آماری

قدردانی از فعالیت‌های ترویج سواد آماری

۱ بیش از یک دهه است که مفاهیمی مانند سواد آماری (Statistical Literacy)، تفکر آماری (Statistical Thinking)، استدلال آماری (Statistical Reasoning) وارد ادبیات آموزش آمار و آمار رسمی کشورها شده و مورد توجه آمارشناسان و سازمان‌های تولید کننده آمار قرار گرفته است. در سال‌های اخیر فعالیت‌های متنوع و زیادی در این موضوعات و مخصوصاً در مورد سواد آماری انجام شده است و علاقمندان از کشورهای مختلف ایده‌ها و تجربیات خود را با هم به اشتراک گذاشته‌اند.

۲ مفهوم سواد به معنی توانایی خواندن و نوشتن به توانایی شناخت، درک و تفسیر پدیده‌ها تغییر کرده است و گونه‌های جدید از سواد مانند سواد عاطفی، سواد ارتباطی، سواد مالی، سواد رسانه، سواد سلامت و سواد رایانه وارد حوزه مطالعات اجتماعی و زندگی انسان امروزی شده است. این گونه‌های سواد در حقیقت مهارت‌هایی هستند که انسان امروزی برای بهتر زندگی کردن به آنها نیاز دارد. به مجموعه این مهارت‌ها می‌توان سواد آماری را هم اضافه کرد. سواد آماری مهارتی است برای برقراری ارتباط با داده‌ها و آمارهایی که امروزه در همه ابعاد زندگی انسان در حال گسترش است. سواد آماری لزوماً به معنای دانستن مباحث نظری آمار نیست، بلکه مهارتی برای درک، تفسیر و انتقاد از نتایج آمارها است. سواد آماری بیشتر در مورد کلمات است تا اعداد و بیشتر در مورد شواهد است تا فرمول‌ها. سواد آماری یک مفهوم بین رشته‌ای و عبارت است از توانایی ارتباط برقرار کردن با آمارهایی که یک شهروند در زندگی روزمره با آنها مواجه است. افراد هر جامعه، به تناسب موقعیت و جایگاه خود، باید بتوانند آمارهای منتشر شده را به خوبی تفسیر کنند و از آنها به درستی برای تصمیم‌گیری استفاده کنند.

۳ استفاده مناسب و موثر از همه آمارها و مخصوصاً آمارهای رسمی مستلزم فهم مفاهیم و روش‌های پایه‌ای آمار و تفسیر درست آنها می‌باشد. سازمان‌های تولید کننده آمار با توجه به سودمندی آمار و ارتباط آن با توسعه اجتماعی-اقتصادی کشورها، وظیفه دارند به طور پیوسته برای ترویج سواد آماری در جامعه فعالیت کنند. فعالیت‌های سازمان‌های مذکور برای ترویج سواد آماری باید دارای قالب‌های مختلف و به گونه‌ای طراحی و سازماندهی شود که اکثر بخش‌های جامعه مانند استفاده کنندگان از آمار در کسب و کار، دولت، رسانه‌ها و ... را پوشش دهد.

۴ اگر چه مفهوم سواد آماری مورد توجه اکثر کشورها قرار دارد ولی در ایران آن‌طور که شایسته است به آن توجه نشده است. اگر اقداماتی هم صورت گرفته با برنامه و متمرکز نبوده و در مورد آنها اطلاع رسانی انجام نشده است. از این‌رو به منظور هماهنگی، انسجام و اثربخشی فعالیت‌های مرتبط با سواد آماری، تهیه و تدوین برنامه راهبردی ترویج سواد آماری، امری لازم

و ضروری است. هدف اصلی این برنامه راهبردی، تولید و انتشار محتوای استاندارد و سازماندهی فعالیت‌های مرتبط با سواد آماری است. امید است که تمامی فعالیت‌ها در موضوع سواد آماری در چارچوب این برنامه راهبردی و بر مبنای خرد جمعی علاقمندان و صاحب‌نظران آمار کشور انجام شود. ناگفته نماند تا زمانی که سواد آماری در بین دست‌اندرکاران آمار یعنی مدرسان و کارشناسان آمار مفهوم یکسانی نداشته باشد، امکان انتقال آن به سایرین وجود ندارد. از اینرو مهمترین و اولین اقدامی که باید صورت گیرد تولید محتوای استاندارد در مورد سواد آماری به زبان فارسی است. بعد از تولید محتوا، کار آموزش و ترویج این مفهوم به سایر گروه‌های هدف امکان پذیر می‌شود.

بدون شک ادامه این مسیر با چالش‌ها و مشکلاتی از منظرهای اجرایی و مالی همراه خواهد بود. به منظور تضمین اجرایی بودن این برنامه راهبردی و تامین اعتبارات مورد نیاز، انتظار می‌رود این برنامه راهبردی به عنوان پیوست، در چهارمین برنامه ملی آمار گنجانده شود. به عبارتی دبیرخانه شورای ترویج سواد آماری در دبیرخانه شورای عالی آمار جانمایی می‌شود. در تهیه این برنامه راهبردی بر اصول و نکات زیر تاکید شده است:

- تاکید بر تهیه محتوای استاندارد برای سواد آماری در قالب یک کتاب به عنوان اولین قدم
- تاکید بر بومی سازی فعالیت‌ها و تجربه‌های سایر کشورها در زمینه سواد آماری
- تاکید بر بر انجام کارها به صورت گروهی و استفاده از آماردان‌های جوان برای ترویج سواد آماری
- تاکید بر استفاده از شبکه‌های اجتماعی و استفاده از انواع قالب تولید محتوا برای انتشار
- تاکید بر اولویت‌بندی گروه‌های هدف برای ترویج سواد آماری
- تاکید بر تربیت سفیران ترویج سواد آماری
- تاکید بر ایجاد پایگاه دانش سواد آماری

عنوان و موضوع سند

- ۶ • عنوان این سند « برنامه راهبردی ترویج سواد آماری در ایران » می‌باشد که به موضوع سواد آماری در ایران اختصاص دارد.

اهداف

- ۷ • تبیین مفهوم سواد آماری
• سازماندهی (طراحی، انجام و توسعه) فعالیت‌ها برای ترویج سواد آماری در ایران
• حمایت و پشتیبانی از فعالیت‌ها برای ترویج سواد آماری در ایران

جامعه هدف

- ۸ • اگر چه جامعه هدف در موضوع سواد آماری به طور عام شامل همه جامعه می‌باشد. برای اجرای هر برنامه لازم است که گروه هدف به خوبی طبقه‌بندی و اولویت بندی شود و بهتر است تمرکز بر گروه‌هایی باشد که احتمال اثرگذاری آنها بیشتر است:

دانش آموزان و معلمان در مقطع ابتدایی و متوسطه
دانشجویان و مدرسان آمار
کارشناسان آمار در سازمان‌ها و اداره‌های تولید کننده آمار
هدایتگران اندیشه و اصحاب رسانه
افراد و نهادهای سیاستگذار، تصمیم‌ساز و تصمیم‌گیر در نهادهای حاکمیتی مانند دولت و مجلس
صاحبان کسب و کار
شهروندان عادی

شورای ترویج سواد آماری

- ۹ • شورای ترویج سواد آماری که به اختصار در این سند با عنوان شورای ترویج نام برده می‌شود، هدایت فعالیت‌های مرتبط با سواد آماری و همچنین حمایت از فعالیت‌هایی که در این زمینه انجام می‌شود را بر عهده دارد.
- ۱۰ • شورای ترویج دارای شخصیت حقوقی مستقلی نیست و زیر مجموعه دبیرخانه شورای عالی آمار می‌باشد.
- ۱۱ • اعضای شورای ترویج با اعلام عمومی و صرفاً بر اساس شایستگی‌ها، علاقه و فرصت کافی برای انجام وظایف شورا انتخاب می‌شوند.
- ۱۲ • فعالیت اعضای شورای ترویج، داوطلبانه و افتخاری است.
- ۱۳ • مدت زمان عضویت در شورای ترویج، سه سال و قابل تمدید است.

وظایف و گستره عملکرد شورای ترویج

- ۱۴ • شورای ترویج از بین خود یک نفر را به عنوان دبیر انتخاب می‌کند که مسئولیت هماهنگی فعالیت‌های شورای ترویج را بر عهده دارد.
- ۱۵ • شورای ترویج موظف است گزارش فعالیت‌های خود را به همراه چالش‌ها، مشکلات و پیشنهادهای به صورت سالانه برای اطلاع عموم در پایگاه اینترنتی که به همین منظور راه‌اندازی می‌شود، منتشر کند.
- ۱۶ • شورای ترویج موظف است اصل فعالیت‌ها را بر مبنای کار گروهی و استفاده از ظرفیت دانشجویان و آمارشناسان جوان سازماندهی کند.
- ۱۷ • شورای ترویج موظف است با شناسایی سازمان‌ها، مراکز علمی - پژوهشی و شرکت‌های خصوصی با آنها مذاکره و گفتگو کرده و آنها را برای مشارکت در ترویج سواد آماری ترغیب کند.
- ۱۸ • شورای ترویج موظف است از ظرفیت انواع رسانه اعم از تلویزیون، رادیو، مطبوعات و شبکه‌های اجتماعی برای ترویج سواد آماری استفاده کند.
- ۱۹ • شورای ترویج موظف است نسبت به گنجاندن موضوع سواد آماری در سرفصل‌های کارشناسی آمار با نهادها و سازمان‌های مربوطه مذاکره و رایزنی کند.
- ۲۰ • شورای ترویج موظف است از محل اعتبارات چهارمین برنامه ملی آمار، هزینه‌های کارگروه‌های تخصصی (مخصوصاً کارگروه تهیه کتاب) را تامین کند.
- ۲۱ • شورای ترویج موظف است با مشورت و راهنمایی بخش حقوقی و مالی دبیرخانه شورای عالی آمار، مفاد تفاهم‌نامه همکاری و قراردادهای لازم را تنظیم می‌کند.
- ۲۲ • شورای ترویج موظف است با سازمان‌های مردم‌نهاد بین‌المللی فعال در زمینه سواد آماری ارتباط برقرار کند و همچنین زمینه حضور کارشناسان سواد آماری از سایر کشورها را برای برگزاری دوره‌های آموزشی فراهم کند.

- ۲۳ • شورای ترویج موظف است کارگروه‌های تخصصی برای تهیه محتوا در قالب‌های گوناگون تشکیل دهد. همچنین شورای ترویج می‌تواند بر حسب ضرورت کارگروه‌های جدیدی را ایجاد کند. ارزیابی عملکرد گروه‌های تخصصی بر عهده شورای ترویج می‌باشد.

کارگروه‌های تخصصی شورای ترویج

- ۲۴ شورای ترویج موظف است برای اجرایی کردن کارها، کارگروه‌های تخصصی لازم مانند آنچه در زیر آمده است را ایجاد کند.

۲۵ الف - کارگروه روش شناسی سواد آماری

- مطالعه، شناخت و تشریح مبانی، اصول، ابعاد و ویژه‌گی‌های سواد آماری
- مطالعه و شناخت روش‌های ترویج سواد آماری بر اساس تجربیات سایر کشورها
- مطالعه و شناخت قالب‌های انتشار برای ترویج سواد آماری
- شناسایی و دسته‌بندی کاربران در جامعه هدف و اولویت‌بندی نیازهای آنها
- طراحی روش‌های ارتقاء سواد آماری متناسب با نیاز کاربران
- گنجاندن موضوع سواد آماری در کنفرانس‌ها و سمینارهای آماری کشور
- طراحی نظام سنجش سواد آماری و ارزیابی اثر بخشی فعالیت‌های ترویج سواد آماری
- به روز رسانی برنامه راهبردی سواد آماری

۲۶ ب - کارگروه تولید محتوای سواد آماری

- تهیه و تدوین کتاب سواد آماری
- تهیه و تدوین کارگاه‌های آموزش سواد آماری
- تهیه و تدوین مفاهیم سواد آماری متناسب گروه کاربران در جامعه هدف
- تهیه و تدوین مفاهیم سواد آماری در قالب‌های مختلف انتشار

۲۷ ج - کارگروه گسترش سواد آماری

- ایجاد و گسترش شبکه سفیران ترویج سواد آماری
- ایجاد هماهنگی بین سازمان‌های مرتبط برای جلب حمایت‌های مادی و معنوی
- شناسایی و ارتباط با سازمان‌های دولتی و مردم نهاد داخلی و بین‌المللی در موضوع سواد آماری
- ارتباط با پروژه بین‌المللی سواد آماری (ISLP)

وظایف و گستره عملکرد کارگروه‌های تخصصی شورای ترویج

- ۲۸ • اعضای کارگروه‌های تخصصی با اعلام عمومی از میان آمارشناسان صرفاً براساس شایستگی، علاقه و داشتن فرصت کافی برای انجام وظایف توسط شورای ترویج شناسایی و انتخاب می‌شوند. همچنین در صورت نیاز، شورای ترویج می‌تواند از افراد متخصص در سایر رشته‌ها هم برای عضویت در کارگروه‌های تخصصی استفاده کند.
- ۲۹ • کارگروه‌های تخصصی یا داوطلبانه یا با عقد قرارداد با دبیرخانه شورای ترویج، کار خود را آغاز و ادامه می‌دهند.
- ۳۰ • در انتشارات کمیته‌های تخصصی فقط نام مولفان یا مترجمان و حمایت کنندگان مالی درج می‌شود.
- ۳۱ • کارگروه‌های تخصصی موظفند از ظرفیت شبکه‌های اجتماعی و همه قالب‌های جدید مانند پویانمایی، اینفوگرافیک، پادکست و ... برای انتشار محتوای تولید شده استفاده کنند.
- ۳۲ • کارگروه‌های تخصصی می‌توانند نسبت به وظایف و چگونگی روش انجام آن همفکری کرده و تغییرات مد نظر خود را اعمال کنند.
- ۳۳ • مالکیت معنوی اعضای کارگروه‌های تخصصی و سایر افراد فعال در تولید محتوا باید حفظ شود.

امور اداری و مالی شورای ترویج

- ۳۴ • کلیه امور اداری و مالی شورای ترویج توسط دبیرخانه شورای عالی آمار انجام می‌شود.
- ۳۵ • مکاتبات دارای بار حقوقی با دو امضا دبیر شورای ترویج و رئیس شورای عالی آمار انجام می‌شود.
- ۳۶ • کلیه هزینه‌های مورد نیاز از محل اعتبارات ذکر شده در چهارمین برنامه ملی آمار تامین می‌شود و شورای ترویج موظف است هماهنگی‌های لازم را انجام دهد.

تغییر و اصلاح

- ۳۷ • در صورتی که شورای ترویج برای اداره امور نیاز به اصلاح یا تغییر مفاد این سند داشته باشد می‌تواند آنها را به دبیرخانه شورای عالی آمار پیشنهاد کند.

تقدیر از افراد فعال در ترویج سواد آماری

- ۳۸ • نشان تروج سواد آماری به افرادی که به صورت انفرادی، تیمی و یا سازمانی در این زمینه فعالیت قابل توجهی را انجام داده یا انجام می‌دهند اهداء می‌شود. این نشان به همراه لوح تقدیر از طرف شورای عالی آمار برای افراد یا بالاترین مقام سازمان یا دانشگاه متبوع ارسال می‌گردد. تا سازمان یا دانشگاه مربوطه از اهمیت کار انجام شده برای ترویج سواد آماری آگاه شود.
- ۳۹ • از گروه‌های آموزش آمار و سازمان‌ها خواسته می‌شود تا از افراد فعال در زمینه ترویج سواد آماری به نحو شایسته‌ای تقدیر شود.

شبکه سازی برای ترویج سواد آماری

- ۴۰ • شورای ترویج موظف است برای ترویج سواد آماری به شکل مناسبی شبکه سازی کند و از قابلیت‌های شبکه‌های اجتماعی و فن‌آوری‌های نوین استفاده کند. اجزای مهم این شبکه سازی به صورت زیر است.

گروه‌های آمار دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی
سازمان‌های تولید کننده آمار - مراکز تحقیقاتی پژوهشی مرتبط
انجمن‌های علمی آمار دانشجویی

- ۴۱ • شورای ترویج اطلاعیه‌ای را برای تمام اساتید و گروه‌های آموزشی آمار در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی ارسال می‌کند که در آن از همه اساتید خواسته می‌شود در کلاس‌های خود در مورد سواد آماری برای دانشجویان صحبت کنند.
- ۴۲ • شورای ترویج موظف است برای شبکه سازی ترویج سواد آماری از ظرفیت انجمن‌های علمی دانشجویی آمار استفاده کند.

سفیران ترویج سواد آماری

- ۴۳ • شورای ترویج بعد از تهیه محتوای اولیه در مورد سواد آماری، سفیران ترویج سواد آماری را شناسایی و آموزش می‌دهد. سفیران ترویج سواد آماری در مرحله اول شامل ۳۰ نفر می‌باشند که از بین دانشجویان در گروه‌های آموزشی آمار و دانش‌آموختگان آمار در سازمان‌های تولید کننده آمار انتخاب می‌شوند. به این ۳۰ نفر در یک کارگاه آموزشی یک روزه، مفاهیم سواد آماری آموزش داده می‌شود. این افراد بعد از کسب آموزش با حکم دبیر شورای عالی آمار و دبیر شورای ترویج، سفیر

ترویج سواد آماری شده و موظف به اجرای کارگاه‌های آموزشی در دانشگاه‌ها و سازمان‌های متبوع خود می‌شوند. در این مرحله هر کدام از سفیران، سه سفیر جدید معرفی می‌کنند.

- سفیران ترویج با هماهنگی شورای ترویج، کارگاه‌های آموزشی برای سایر گروه‌های هدف مانند معلمان، دانش‌آموزان، اصحاب رسانه و کارشناسان آمار برگزار می‌کنند. این گروه‌ها، می‌توانند از میان خود سفیرانی را نیز انتخاب کنند.

اطلاع‌رسانی و انتشار فعالیت‌های ترویج سواد آماری

- شورای ترویج موظف است پایگاه دانشی با موضوع سواد آماری ایجاد کند. این پایگاه شامل فهرست کارهای انجام شده و کارهای در دست اقدام در مورد سواد آماری خواهد بود.

- پایگاه دانش سواد آماری در یک وبگاه اینترنتی با عنوان سواد آماری بارگذاری می‌شود تا هم اطلاع‌رسانی به صورت کامل انجام شود و هم اینکه همگان امکان دسترسی به آن را داشته باشند.

